

VIKERRAAR

EESTI NOORSOO

RAAMAT- AJARIBI

VI AASTAKAIK
TOIMETAJA
M. NURMIK

Nr. 12

ILMUB 10 NUMBRIT AASTAS

1931

CH. D. ROBERTS

VÄIKE MUULANE

TÕOKOOL TALLINNAS

E. J.

Toimetaja L. Jürisson, Haapsalu, Võnnu t. 13.

Postkontor Põhjanabal.

Viimaste teadete järele postkontorist Põhjanabal ei saa asja. Eelmises „Vikerkaare“ numbris teatasime, et veealune paat „Nautilus“ asus proovisõidule, et selle õnnestumise korral tungida jää alt Põhjanabale. Proovisõit on juba sooritatud, kuid „Nautiluse“ omanik ja ekspeditsiooni korraldaja ameeriklane Wilkins on loobunud käesoleval aastal Põhjanabale pääsmisest, mille põhjuseks on mitmed vigastused, mis „Nautilusele“ proovisõidul osaks said. Wilkins on otsustanud New-Yorki tagasi sõita ja uue Põhjanabale pääsmise katse tuleval aastal ette võtta. Nii siis postkontor Põhjanabal sel aastal jääb avamata ja haruldased margid Põhjanaba postkontori templiga saame võib-olla eeloleval aastal.

Uued postmargid.

Suvekuudel, juunis, juulis ja augustis, on ilmunud 415 uut postmarki, nagu näha järgmisest tabelist.

	Juuni	Juuli	August	K o k k u
Euroopa	103	40	17	160
Välisriigid	107	89	59	255

Tabelist nähtub, et viimastel kuudel uute markide trükkimine on tublisti vähenenud.

Huvitavamaist markidest oleksid õhulaev Graf Zeppelini lendude puhul trükitud margid, mis ilmusid Islandil, Saksamaal ja Venemaal.

Vesimärgid.

Kui vaadata vastu valgust 5- või 10-kroonilist paberraha, võime märgata, et nende rahade paber ei ole ühtlane: mõnedes kohtades ta paistab läbi paremini, moodustades lainetaolised jooned. Need jooned on väsimärgid, millistega varustatakse paberrahade paber, et raskendada rahade võltsimist. Kui tähelepanelikult vaadata postmarke, võib leida ka nende paberil vesimärke. Eesti postmarkide paberil ei ole vesimärke, kuid lõvide pildiga markidel võib leida väga peene värvilise võrgu, mis samuti takistab markide võltsimist.

Vesimärgid on paljudel markidel selgesti nähtavad, kui mark panna klaasile, pilt vastu klaasi, ja klaasile alla panna must paber või tükk musta riiet. Kuid sagedasti vesimärki sel viisil ei saa näha, siis on tarviline margile tilgutada mõni tilk bensini ja vesimärk tuleb nähtavale, kui ta paberil on. Bensiin ei riku marki ega margi liimi, kui mark on uus. Ainult mõnede väheste markide värv lahustub bensini mõjul, nagu Baieri 1911. a. margid.

Vaadake vesimärke inglise, ungari, läti, saksa ja itaalia markidel.

Postmarkide vahetamist soovib:

V. Maasepp. S. Tartu maantee 13—2, Tallinn.

Väike muulane.

Charles D. Roberts.

Linoollõiked E. Isok'ilt.

Sellisel kuumal ja vaiksel päeval pole loota mingit saaki. Isegi särgi ei olnud karglemas peegelvaikse veepinna all. Õhk oli nii raske, et kiilidki ei jälginud oma saaki. Nad magasid nõtkel, õõtsuvail pilliroovartel, hiilates päikeses nagu ametüsitid, rubiinid või teemandid.

Onu Andy korjas oma õnged kokku ja torkas nad maa sisse. Talle näis, et sellise palavaga ei ole midagi mõnusamat kui lebaskella tiheda saare vilus ja vahtida virvendavale järvele.

Isegi Babe, alati püsimate kui kiil, lebas vaikselt seljali ja vahtis mõtlikult saare läbipaistvat rohelist. Babe näis uinuvat. Ja ta olekski uinunud, kui korraga poleks kostnud imeulik karjatus. Babe kargas püsti ja hüüatas:

„Mis see oli?“

Onu Andy ei vastanud. Ta süütas oma piipu, kuid võib ka olla, et ootas hääle kordumist, et siis ta kindlasti ära tunda.

Metsik karjatus kordus, ning nii tungivalt, nagu oleks keegi appi hüüdnud. Babe erutus. Hää! sarnles kitsetalle määgimisega, oli ainult teravam ja läbilõikavam.

„Mis see on?“ küsis Babe ärevalt. „Kes sää! karjub? lähme vaatama. Võib-olla on abi vaja.“

Piip süttis, ja onu Andy jõudis selgusele, mis kisa see oli.

„See on noor hirv,“ ütles ta. „Vist hää! ¹ ema juurest ja nüüd hüüab teda. Kohe ema kuuleb seda läbilõikavat karjet ja tuleb jooksupä, kui ainult karu pole teda murdnud... Ei, näe, sää! ta tulebki,“ lisandas onu Andy.

Kaugel kostis emahirve hää!

Mõlemad hääled kordusid mitu korda ikka enam ja enam üksteisele lähenedes. Siis vaikisid.

Babe ohkas kergendatult.

„Küll on hää, et ta oma ema leidis,“ pomises ta. „Hirmus võib olla metsa hää! ja üksi jääda. Ei oska arvatagi, kes tuleb su kutsumisele — ema või karu.“

„Üsna õige,“ ütles onu Andy. „Oli kord väike vasikas. Ta hakkas siinsamas metsas ükspäev arvama, et on eksinud;

¹ eksis.

tõstis meeleheitlikku kisa ja sellega tegi alles häda. Ta oli ainult ühe päeva vana; uinus vähekeseks põõsa all magama, ja ema läks jõele jooma. Aga vahepeäl vasikas ärkas üles ja tõstis niisugust kisa, et ajas terve metsa jalule.“

„Jah,“ ütles Babe erutatult, „ja kes siis tuli, ema või karu?“

„Mõlemad!“ vastas onu ootamatult.

„Ai!“ hüüatas Babe ja ta suu läks imestusest samuti ümarikuks nagu olid silmad.

„Näed, see juhtus nii,“ jutustas onu Andy. „Vasika amumist kueldes karu taipas kohe, et ta on üksi jäänud. Ja et karu oli näljane, siis ta tormas kohe läbi põõsaste vasika juure. Kuid jõelt jooksis ema. Nad kohtasid aasal selle põõsa lähedal, kus möirgas rumal vasikas.“

Karu oli suur ja väga näljane. Ja pääle selle ta vihas, et segati just saagi haaramisel. Vasika ema oli väike ruske, lühikeste teravate sarvedega lehm. Nähes, et must koletis lähenes lapsele, ta sattus vihamäratsusse. Kuid ta teadis, milline võitlus see tuleb.

Lehm oli all, ja karu oli väikesel kingul. Lehm tormas sellise hooga üles, et karu taganes. Ta jõrises, tõusis tagumistele jalgadele ja asus andma hirmsat hoopii esimese käpaga.

Kuid lehm pörkas kõrvale, pöördus silmapilk, painutas päa ja puuris teravad sarved karu külge. Siis karu löi vihaselt urises käpaga ja murdis ta selgroo. Vaene loom langes surnuna võitja jalge ette.

Karu viskus vihasena oma ohvri kallale ja andis hoobi hoobi järele. Taibates lõpuks, et ta on surnud, ta jättis järele, vihahoos hammustas oma hirmsat haava, karjatas, urahatas valust ja kadus metsa.

Vasikas värises hirmust. Ta ei mõistnud, millega lõppes lahing. Nähes, et ema ei tõuse enam, ta tuli välja põõsastest. Ta liigutas vaevaga oma ebakindlaid, pikki jalgu. Tõukas mitu korda ninaga ema. Puskiski teda. Vastust ei olnud. Siis tuli talle äkki selline hirm, et põlved hakkasid väriseema. Ta mõistis, et oli vaja põgeneda. Kõle oli olla surnud ema juures. Kuid samuti oli hirm lahkuda. Ja pääle selle tal oli nälg. Lõpuks ta hakkas valjusti ja läbilõikavalt ammuma.

Kõik metsloomad poole miili kaugusel kuulsid seda kisa. Mõni tuli, mõni hiilis vaatama. Vasikas ei näinud kedagi. Ta märkas ainult mingit kohmakat pikajalgset olevust, kes oli ta emast kõrgem, sarvedeta, pika pääga. Vasikas jättis karjumise. Ta jooksis oma nõrkadel jalgadel tundmatu looma juure. Võõras lõhn peatas ta minutiks, ja siis... vasikas oli ju ainult kakskümmend neli tundi vana ja väga nälgjas. Sellepärast ta hakkas sooja piimaga nälgja kustutama.

Suur loom pööris oma pika pää ta poole, puristas ja hakkas teda lakkuma.

„Aa, ma tean!“ hüüatas Babe uhkelt. „See oli ameerika põder.“

„Jah,“ vastas onu Andy. „See oli emapõder. Ta kaotas oma poja eelmisel päeval. See kukkus jõkke ja uppus. Ta süda võpatas vasika meeleheitlikku kisa kuuldes, ja ta jooksis appi.“

Üksijäänud ema võttis omaks üksijäänud poja. Kui vasikas oli kõhu täis imenud, ta viis tema tihnikusse. Vasikas järgis talle kuulekalt, kuid varsti peatus, ajas jalad harki ja hakkas kaeblikult ammuma. Kasuema peatus. Vasikas heitis maha ja uinus. Põder valvas teda kannatlikult, pärast hakkas ta pehmet karva lakkuma ja nuusutles terve aeg, nagu ei oskaks harjuda võõra lõhnaga. Vasika ärgates nad läksid jälle edasi. Päikeselooodeks põdraema tõi vasika väikese üksildase järve ääre.

Vaikse järve kaldal vasikas unustas varsti oma ema. Põder hellitles teda ja hoolitses otsekui enda poja eest. Kuid vasikas kaua ei suutnud omandada metsatarkust — vaikimist. Emal tarvitses vaid minutiks kaduda silmist, kui ta juba hakkas valjusti ammuma. See hirmutas väga vaikivat ettevaatlikku põtra. Olles rahustanud vasika meele, ta pärast jooksis

ja nuuskis kaua põõsais. Vasikas vaatles teda oma vagurate sametsilmadega ega mõistnud, mis teda erutab.

Metsas, kus nad asusid, elutses metskasse, rebaseid ja julmasilmalisi tuttkõrvalisi ilveseid. Need hiilised ettevaatlikult läbi tihniku ja vaatlesid imestusega väikest kärarikast muulast. Nad vaatasid uustulnukale vaenulikult, kuid kartsid põtra. Nad teadsid hästi, kui kiired ja tugevad on ta teravad kabjad, kui ta satub emalikkude vihasse.

Kord hommikul tulid järve kaldale kaks teist emapõtra oma pikajalgsete kohmakate poegadega. Nad peatusid nende lähedal ja kohkusid, kui nägid, et põder imetab ja hellitab vasikat. Nad puristasid valjusti ja laivalt. Vasikas, priske, ümarik ja puhas, ei kohkunud, vaid astus neile lähemale.

Põdraemadele see ei meeldinud, ja üks neist sööstis ta kallale. Kuid kasuema pidas neid teravalt silmas. Ta hüüatas kähedalt, kargas liigategija kallale ja tõukas ta vette. Siis ta tahtis ka teist rünnata. See aga ruttas minema mõlema pojaga. Kasuema tuli tagasi oma vasika juure ja lakkus ta hoolikalt puhtaks. Vahepeäl võõras emapõder ronis vihastelt puristades veest välja ja jooksis oma pojale järele. Ta ei sõandanud astuda võitlusse vihastunud suguõega.

Suvi läks oma rada. Vasikas sarnles ikka enam noore põdraga. Ta õppis vaikima. Teised põdrad jätsid võõristamise. Nad otsekui unustasid, et ta on muulane, ja pidasid teda lihtsalt veidi erinevaks põdraks. Vasikas sai palju emapiima ja kasvas tugevaks, siledaks ja välejalgseks. Ta juba õppis sööma värsked, õrnu noorte põõsaste lehti.

Kuid ta siiski leidis, et pehme ja magus metsarohi oli maitsvam kui lehed ja kleepuvad noored võrsed. Ja vesililliate juurikad näisid talle päris maiustusena. Nad käisid emaga järves, kui putukad hakkasid liiga tegema, laskusid kaelani vette ja nautisid lilliate juurikaid. Põdrad elasid rahulikult ja vaikselt.

Kuid ükskord õhtul, kui juba pikad varjud sirutusid metsaveerel, segati seda rahulikku elu. Vasikas sõi metsa-aasal, ja ta kasuema sulistas järves, otsides lilliate juurikaid. Tihnikust hiilis välja karu, nii vaikselt, et teda ei kuulnud teravakõrvaline oravgi, ja nägi vasikat puie vahel.

See oli seesama vana karu. Ta haav oli juba paranenud, kuid lehma teravad sarved ei olnud veel ununud. Rusket vasikat nähes ta tormas talle kallale, et ainsa hoobiga tasuda vana haavamine.

Kuid vasikas oli väle. Ta kargas esimesel kuiva oksa naksumisel kõrvale nagu päris-põder. Ühe silmanurgaga ta jõudis näha hiiglasuurt karu, kes lähenes jooksusammul. Va-

sikas tõstis hädakisa ja sööstis vee poole, saba seljas. Karu kihutas talle järele.

Kasuema tõttas vastu oma lapsele. Ta oli väga suure kasvuga ja sumas vihaselel mööda järvepõhja, pekstes vahtu kõrgele. Karu teadis, et suur emapõder, kui kord vihastub, on väga kardetav. Ta peatus kõheldes poolel teel.

Raevunud² põder jõudis kaldale. Siis karu urahtas, pöördus ja kadus kiiresti põõsatihnikusse. Põder aga seisis kaldal, karvad vihaselel turris, raputas end ja vahtis talle järele.

Suvel ja varasügisel vasikale meeldis väga olla põder. Tulid külmad ilmad, ta karv läks tihedamaks ja alul soojendas veel; kuid pärast ta hakkas külmetama.

Tuli esimene lumi, ja vasikas sai suure vaevaga veel süüa, sest et ei osanud kaapida rohtu lume alt.

Veel raskemaks muutus vasika elu, kui lumi läks sügavaks. Ta uitis mööda orgude põhju, näppis kuiva rohtu ja püüdis põtrade eeskujul närida noori puieoksi, kuid harjumatu kare toit ja kange külm olid talle otse piinaks. Vasikas surus enda vastu kasuema sooja külge ja tungis ikka karja keskele. Juba ammu enne kesktalve vasikas oli nagu kondihunnik.

Ja võib öelda, et ta kuidagi ei oleks talve üle elanud, kui õnnelik juhus poleks appi tulnud.

Järve ääre tuli palke raiuma seesama farmer³, kellele oli kuulunud vasika ema. Tal oli sulane kaasas. Pool miili järvest oli farmeril palkonn, kus tal oli kõik, mis tarvis, pääle

² tulivihane; ³ talupidaja.

värske liha. Nähes lumel põtrade jälgi, nad mõistsid, et pole vaja kaua saaki oodata.

Järgmisel päeval nad uurisid metsa läbi, kus olid põdrad. Varsti paistsid põsaste kohal määratusuured sarved ja farmer tõstis püssi. Lask õnnestus — põder langes.

Terve kari, kes jäi juhita, põgenes, uppudes sügavas lumes. Kütid vaatasid uudishimulikult neile järele, kuid ei lasknud. Säädus keelab tappa emapõtru.

Põgeneva karja hulgas farmer sulasega märkasid looma, kes ei olnud põdra sarnane.

Vasikas oli alguses väga kohkunud ja kihutas nii kiiresti, et ei saanud teda hästi vaadelda. Kuid ta jalad olid nii sügava lume jaoks liig lühikesed. Ta ei jõudnud viitkümme sammugi edasi, kui lõppes jõud. Ta peatus, jooksis veel paar sammu, ja kukkus lõpuks täiesti jõuetult lumele.

Farmer sulasega ruttasid ta juure. Vasikas vaatas neile otsa oma suurte sametsilmadega, kuid mitte sellise lootusetu kokkumisega nagu vaatavad metsloomad kütile.

„Vean kihla,“ ütles farmer, „et see on sama lehma vasikas, kelle murdis karu. Ja meie mõtlesime, et karu viis ta ära. Noh, küll sa oled kõhn!“ lisandas ta vasika külge silitades. „Raske oli metsas, mis? Lähme aga koju, vanasse lauta. Säl on parem...“

Onu Andy koputas piibu tühjaks ja pistis tasku.

„See on kõik!“ ütles ta, nähes, et Babe ootab jätkamist.

„Aga ma tahaksin teada...“ mangus Babe.

„Noh, sa tead ise väga hästi, mis edasi sündis. Muidugi viisid nad vasika külasse tagasi ja nuumasid ta tubliks loomaks. Vasikas kasvas suureks ja hakkas andma rammusat piima, nagu iga korralik lehm. Seda võid isegi kujutella.“

„Aga emapõder, kes ta üles kasvatas?“ nõudis Babe.

„Muidugi,“ kostis onu Andy, „ta igatses esialgu väga ta järele. Aga sa ära tema pärast muretse. Ta unustas selle varsti. Teisel kevadel oli tal jälle teine vasikas, kuid juba päris eht põdravasikas.“

Õhupall.

Avaral väljal seisis jõuk¹ inimesi. Kõik vaatasid, kuidas õhupalli täis puhuti. Aga õhupall seisis kõrgel, — kõrgemal kellatornist, inimeste päade kohal, suur ja ümarik. Üleni pruunist riidest. Palli ümber aga on tõmmatud nõõrvõrk. Võrgust ripuvad köied alla ja köite otsast hoiavad inimesed kinni. Aga õhupall kipub vägisi tõusma. Õhupall on õige suur, kuid seda kergem, sest ta on täidetud kerge gaasiga. Ta on õhus nagu kork vee põhjas: kangesti kisub teist üles.

Palli all jooksevad võrgunöörid kokku ja sinna külge on kinnitatud puust rõngas, justkui rattavits. Rõnga külge on kinnitatud suur korv. Püsti seistes vööst kõrgemale ei ulatu. Tollesse korvi ronisidki kaks meest. Noorem oli Anderson ja vanema nimi oli Kurvits. Oli helge suvepäev, kuid lendurid olid talviselt riidetatud: karusnahamütsides, lambanahkseis poolkasukais. Inimesed ümberringi naeravad:

„Vaadake ometi, kuidas nad endid on sisse mähkinud! See on vist seepärast, et kukkudes haiget ei saaks.“

Vanem lendur, Kurvits, aga seletab:

„Ei, mehed, kui juba säält alla lendad, ei siis päästa sind enam poolkasukas. Need on meil sellepärast seljas, et külm ei hakkaks: ülal on külm, olgugi et siin hoovis on helge suvi.“

Talle karjutakse jõugust:

„Kas sul pole häbi valetada: igauks teab — mida kõrgemal saunalaval, seda tulisem.“

„Noh,“ naeratab Kurvits, „see on katuse all nii, aga ega meil lage pääl ole.“ Ja hüüdis:

„Las käia!“

Inimesed lasid köied lahti ja pall hakkas kerkima. Tõusis kiiresti, nagu suits vastu taevast. Kõik pistsid kisama: „Hurra! hurra!“, aga pallilt lehvitati neile rätikuga vastu.

Kaua seisid inimesed väljal. Vahtisid kaelad kangeks palli vaadates. Aga too tõusis ikka kõrgemale ja kõrgemale. Muutus ikka vähemaks ja jäi lõpuks tillukeseks kui kärbes. Inimestel oleks olnud kole seepäälle mõelda, et palli alla kinniseotud korvi on istunud kaks inimest, aga nende all on terve kilomeeter tühjust.

Aga inimesed korvis vaatasid alla ja kõrgusest näis all kõik väikesena. Justkui oleks kõik peen-peenelt pildile maali-

¹ jõuk — salk, rahvahulk.

tud. Jõgi lookleb kitsa paelana, aga mets näib roheline samb-lana. Ja kõik ümbruskonna külad on viiekümne kilomeetri pääle näha.

Nende vahel jooksevad teed peene ämblikuvõrguna. Aga üsna serva päält hakkas paistma tume riba: sääl oli meri.

Tuul kandis palli merest eemale. Kuid inimesed ei tunnudki tuult. Nad ujusid temaga ühes, nagu ujub laast ühes vooluga. Neile näis, et on täiesti vaikne. Ainult maa järele neile oli näha, et nad kanduvad kõrvale.

Hakkas jahe. Anderson vaatas termomeetrit: oli ainult kaks kraadi sooja. Ta nõõpis kuue ja ajas kätte nahkkindad.

Vaatas siis baromeetrit ja ütles:

„Õhk on juba jäänud hõredaks, me oleme tõusnud juba poolteise kilomeetri kõrgusele. O-oh, vaata, Kurvits, näe, kus pilved: palju kõrgemal meist. Neid nagu poleks enne olnud?“

Kurvits vaatas ja kõneles:

„Tuul ajab pilved meile vastu. Sääl ülal puhub teine tuul vastupidises suunas.“

Ja osutas mere poole.

Anderson lendas esimest korda õhupallil. Ta küsis:

„Aga kas pole neis pilvedes vast midagi?..“

„Ei,“ kõneleb Kurvits, „need on udupilved. Kui ainult pall ei niistu ega muutu raskemaks.“

Pilved aga jõuavad ikka lähemale ja lähemale. Kurvits ei pannud tähelegi, kuidas kõik ümberringi läks paksu pilve ja midagi polnud enam näha.

Pall lendas ikka kõrgemale ja kõrgemale, läbi pilvede. Ja äkki läks uuesti valgeks ja helkis hele päike. All polnud maad enam nähagi, sest et pilved ta varjasid. All valendasid pilved kirkalt² lumise väljana. Kõikjal ümberringi oli külm, aga õhk oli läinud juba väga hõredaks. Tui sagedasti hingata, et saada hinganguks. Anderson tõstis krae üles ja surus müsi sügavamini pähe. Ta mõtles: „Sääl all lämbuvad inimesed kuumusest. Aga meil näitab termomeeter viis kraadi külma.“

Kurvits aina kirjutas: milline kõrgus ja kui mitu kraadi.

„Noh,“ kõneleb ta, „pall lendab juba õige aegiaselt.“

Hõredas õhus tundus hääl jõuetuna ja Andersonile kuulus, justkui oleks kõneldud kustki kaugelt.

„Vaja ballasti heita,“ otsustas Kurvits. Ja ta ütles Andersonile:

„Vaata, sääl üle parda ripuvad liivakotid. Päästa üks lahti ja puista ta tühjaks.“

² kirjgas — heleselge.

Anderson mõtles, et hirmus on end üle korvi ääre kallutada.

Ta sirutas end üle korvi ääre — ei mingit hirmu.

Katuselt alla vaadata on palju koledam. Üle parda ripusid kotid liivaga. Anderson päästis ühe lahti ja puistas ta tühjaks.

Viie minuti pärast Kurvits vaatas baromeetrit ja ütles: „Noh, nüüd on juba teine asi, varsti tõuseme nelja kilomeetri kõrgusele. Pallile mõjub iga kilogramm.“

Kui Anderson seda kuulis, et nende all on neli kilomeetrit, ehmus ta tõsiselt. Oleks aeg juba laskuda! Istus korvi, tõmbus siilina kõssi.

Kurvits küsis: „Mis sul on?“

„Külmast kohmetanud,“ kõneleb teine vastuseks, „nii on soojem.“

Viimaks ütleb Kurvits:

„Noh, on ka juba aeg laskuda — üle nelja kilomeetri juba.“

Anderson kargas jalule.

Allpool lõppes pall lahtise suuga — justkui käisega. Sest „käisest“ said alguse kaks nõöri. Kurvits haaras ühest nõörist ja tõmbas.

See nõör käis palli seest läbi, otse üles välja. Aga säääl oli klapp. Kui nõörist tõmmata, siis klapp avaneb. Lasta nõör lahti — vedrudega klapp suleb ava õhukindlalt.

Seni, kui Kurvits tõmbas nõöri, kerge gaas tungis pallist välja. Pall jäi hetkeks seisatama, ja hakkas siis laskuma.

Anderson võttis taskust paberilehekese ja viskas üle parda.

Paberileheke lendas ülespoole. See ainult näis nii: pall langes alla kiiremini lehekesest ja jõudis talle järele.

„Aitab,“ ütles Kurvits ja laskis nõöri lahti.

Klapp sulgus.

Anderson rõõmustas, et ometi ükskord nad maanduvad. Kartis ainult, et kas ehk mitte liig kiiresti. Kui äkki pörkab hooga vastu maad!..

Vaatab äkki: pilved ümberringi. Ehmus juba, kuid siis meenus³ talle:

„Need on ju udupilved!“

„Noh,“ mõtleb, „nüüd näeme peagi maad.“

Ja hakkas üle parda vahtima. Vaatab äkki, mis ime see on? All üsna sinab.

Kurvits vaatas omakorda ja kõneleb:

„Meie all on meri. Asi on halb. See oli ülemine tuul, mis meid mere poole kandis.“

³ tuli meele.

Anderson kokkus.

„Kas oleme kadunud?“ küsib ta. „Upume?“

„Ei,“ kõneleb Kurvits, „vara veel nutta. Äilpool puhub tuul maa suunas. See võib meid säääl jälle tagasi kanda. Viska ballasti!“

Anderson puistas ühe liivakoti tühjaks, siis teise.

Kurvits laskis päberilipaka lendu. See keerles korvi kõrval.

„Noh, ei me lenda enam kiiremini alla kui paberileheke,“ ütles Kurvits ja hakkas alla vahtima: kas ei näeks ehk midagi merel.

Anderson silmas esimesena midagi.

„Näe, puri, vaata, kui valgendab.“

„Tõsi jah!“ ütles Kurvits. „See on purjekas. Selle järele me näemegi, kuhu meid kannab.“

Mõlemad hakkasid suuri silmi vahtima. Anderson ei võinud midagi märgata. Justkui oleks valge täpike kogu aeg paigal seisnud. Vaatasid kaua. Äkki Kurvits kõneleb:

„Noh, meie õnn. Meid kannab kalda poole. Purjekas jääb meist maha.“

Anderson rõõmustas:

„Ons kallas veel kaugel?“ küsib.

Kurvits vaikis ja kõneles siis:

„Tont teab. Tead isegi, milliselt kõrguselt vaatasime, aga kallast polnud näha. Kaugele on meid sel ajal kannud, kui me ülal viibisime. Puista natuke liiva.“

Nii nad lendasid mõlemad mere kohal. Ja kui märkasid, et pall laskub, puistasid kottidest liiva.

Möödus hulk aega, aga kallast polnud veel ikkagi näha.

Ka purjekat polnud enam näha, oli kaugele maha jäänud.

Gaas tungis iseenesest pallist välja. Pall kaotas jõu ja langes ikka madalamale ja madalamale. Kurvitsa nägu tõmbus pilve, kui nad viimse liiva üle parda välja puistasid.

Vesi oli üsna lähedal ja oli näha, kuidas lained virvendasid.

Anderson istus jälle korvi põhja ning otsustas rahulikult oodata, tulgu mis tuleb.

Kurvits hüüdis:

„Näe, saar, meid kannab saarele. Pane ankur valmis!“

Anderson kargas üles. Õige: neid kandis saarekese poole. Kurvits kumardus välja üle parda ääre. Sinna oli keritud nõör, mille otsa oli kinnitatud ankur.

„Ankur haarab maast kinni ja me jääme seisma,“ seletas Kurvits. „Ainult nõör on kahjuks lühike.“

Kurvits tõmbas jälle klappi ja õhupall laskus allapoole. Oli näha kivine saar ja kaldal kaluri roogkatusega majake.

Kurvits viskas ankru. See keerles õhus ja jäi katusele kinni. Kallutas rood kõrvale ja jäi sarikate taha kinni. Vanamees tormas uksest välja. Vaatas hirmunult palli ja kargas siis ukse juure tagasi.

Kurvits Andersoniga hakkasid palli nõõripidi saare poole kiskuma.

Pall kaldus kõrvale ja tuul surus ta üsna vee ligi.

Vaatavad äkki: vanamees on roninud katusele. Karjub: „Ära nüüd kisuvad kogu maja merre!“

Aga eit kukkus õues hädaldama:

„Oh häda, häda! Oh Eesuke, mis meist nüüd saab!“

Aga vanamees saeb juba noaga mööda nõõri. Raps! — ja lõikaski läbi.

Pall tõusis jälle õieti ja tuul kandis ta saarest eemale. Vanamees ähvardas veel rusikaga.

Kurvits sülgas viha pärast ja lõikas nõõri hoopis ära, et pallil oleks kergem. Anderson oleks ahastusest peaaegu nutma hakanud.

Pall kaotas ikka enam ja enam jõudu. Vaja oli teda kergendada. Kurvits tõmbas seljast poolkasuka ja viskas merre. Siis Anderson viskas ka oma kasuka jälle. Viskasid jalast ka saapad. Aga pall langeb ikka madalamale, kuid kallast pole näha.

Kurvits viskas baromeetri alla.

Pall lendas üsna vee kohal.

Inimesed jäid ainult pesuväele.

„Noh,“ lausus Kurvits, „katsume viimast. Roni üles, istu rõngale.“

Anderson ei tõrkunud vastu. Ronis nagu ahv mööda nõöre üles ja kükitas korvi kohal olevale rõngale. Kurvits ronis talle järele.

Ta vallandas rõnga küljest korvi ja see kukkus mürtsatades merre.

Pall nagu elustus ja tõusis kohe kõrgemale. Andersonil oli veidi jube istuda jalad rippu kuristikku kohal. Kuid ta lõi südame kangeks ega näidanud nägugi, et ta kardab. Kui pall tõusis kõrgemale, oli Kurvitsal võimalus silmitseda ümbrust.

„Kallas, kallas!“ pistis Kurvits äkki hüüdma ja näitas vaba käega ettepoole. „Ja näe, kaldal paadid ja kalurid!“

Kuid pall ei püsinud kaua õhus. Varsti kuulsid lendurid jälle, kuidas meri nende all kohises.

Kurvits kõneleb: „Visata pole enam midagi. Ma hüppan ise. Aga sa lenda ilma minuta, küllap lendad kaldani.“

Andersonil hakkas häbi.

„Ei, upume juba ühes. Kui hüppad, mina ka ei jää. Lendame, kuni veel võimalik.“

Aga veepinnani polnud rohkem kui kaks meetrit.

Mõlemad vaatasid pärani silmi ringi. Anderson märkas äkki eespool suitsu. Hädavaevalt veel üks meeter veeni, kui lendurid märkasid, et aurik tuleb neile vastu täie auruga.

Juba jalad hakkasid vett puudutama.

„Pole midagi,“ kõneleb Kurvits rõõmsasti. „Laskugu nüüd pall vastu vett. Ta ujub kui põis. Kohe me ikka ei upu.“

Aga aurikult lastakse rutuga paati vette.

Nüüd pall laskus juba täiesti vastu vett. Kurvits sidus palli „varruka“ kinni, et gaas pallist välja ei pääseks.

Kurvits ja Anderson ujusid vees, hoides kinni pallivõrgust.

Kui paat kohale jõudis, päästis Kurvits „varruka“ lahti ja rebis mis jõud jaksas laiast nõorist. See oli ömmeldud ühe pallis oleva riideriba külge. Kurvits tõmbas kogu palli pikkukselt selle riba välja, ja kohe oli pall nagu närts. See rulliti kiiresti suureks pambuks ja pandi paati.

Aurikule jõudnud, oli Anderson rõõmu pärast nagu meelest ära. Kuid Kurvits oli tusane ja mossis ning lausus:

„See oli küll täiesti nurjaläinud lend. Pole ma niisugust veel enne teinud.“

Mida söödi vanasti?

Oli aeg, millal inimesed ei osanud põldu harida ja elasid peaaegu ainult lihast. Söödi pääle loomade ja lindude ka vaenlasi, kes sattusid sõjas vangi.

Kõneldakse, et ühe aafrika suguharu sõdurid tormanud lahingusse kisades: „Liha! Liha!“

Võib arvata, millist hirmu see tekitab löödud ja taganevas vastases.

Üks esimestest põhja-ameerika kolonistidest jutustab, kuidas valgete viljapõllud hämmastasid indiaanlasi-jahimehi. Ühe suguharu päalik pidas oma kaaslastele järgmise kõne:

„Valged on meist tugevamad, sest et nad söövad teri ja meie sööme liha. Liha tarvitab mitu aastat kasvamiseks. Aga iga selline imeväärne tera, mille valged heidavad, tuleb mõne kuu pärast sajakordselt tagasi. Lihal, mida sööme, on neli jalga, et eest ära joosta, aga terad jäävad sinna, kuhu nad heideti. Talvel meie külmetame päevade kaupa metsas jahil, aga valged puhkavad kodus. Ma ütlen igaihele, kes tahab kuulata: enne kui langevad puud, mis kasvavad meie elamute juures, — inimesed, kes söövad teri, hävitavad need, kes söövad liha.“

Raske on öelda, millal inimkäsi heitis esimese tera mulla-pöue. Juba vanadel egiptuse püramiididel kujutatakse inimesi, kes hõõruvad teri kahe kivi vahel.

Meie leiva esivanem oli väga vähe leiva sarnane. See oli lihtsalt vesine puder purustatud teradest.

Juhtus, et see puder kuivas. Kuivanud pudrutükid olidki siis leivaks.

Nüüdki veel idamaail tehakse maisikooke käärimata, magedast taignast.

Tihti juhtus, et puder läks hapuks, kohedaks ja pehmeks. Inimene, kes esimesena taipas hapu pudru segada värskeltjahvatatud teradega, ongi leiva leiutaja.

Aga miks läks puder hapuks?

Sellepärast, et sinna sattus õhust pärmi- ja piimaseeni. Õhus hõljub alati palju igasuguseid seenekesi ja muuseas ka neid.

Ja veel praegu leivategijad ei hapenda taigent pärmiga, vaid hapu taignaga — leivajuurega.

Möödus hulk aastaid enne kui inimesed õppisid hästi maad harima ja hädad leiba küpsetama. Veel aastat paarsada tagasi inimesed söid niisugust leiba, mida praegu keegi ei hakkaks süüa.

Harilikku kartulit ei söönud rikkadki inimesed. Kartul ilmus Euroopasse päris hiljuti.

Prantsuse revolutsiooni ajal, sada nelikümmend aastat tagasi, kartul oli veel uudis. Prantsuse kuninganna kandis kartuliõit rinnal, ja keedetud kartulit söödi kuningakojas.

Kartul on pärit kaugelt maalt — Peruust ja Tšiilist (need on Lõuna-Ameerikas). Täpsalt on teada aasta, millal kartul toodi Ameerikast Euroopasse: see oli 1534. aastal, kui ta toodi Hispaania valitsuse all olevailt mailt ühes kulla ja hõbedaga. 50 aasta pärast ta jõudis Hispaaniast telstesse maa-desse — alguses Inglismaale ja Austriasse, pärast ka Saksa- ja Prantsusmaale.

Alul vaatasid kõik, iseäranis täiskasvanud inimesed, kartulile umbusklikult. Kuid kõneldakse, et lapsed olevat teda kohe armastanud, palju enam kui kastaneid (lõunapool, Hispaanias ja Prantsusmaal, kasvavad söödavad kastandid).

Kartul tundis end uuel kodumaal suurepäraselt. Ei saanud mööduda mõndakümmet aastatki, kui meretagune imevili muutus kuningate toidust kehvikute söögiks.

Mida joodi vanasti?

Rikkad jõid viina ja mõdu, vaesed — vett, kuid kellelgi ei olnud aimu teest ega kohvist.

Ainult kolmsada aastat tagasi eurooplased said kuulda imepärasest joogist, mida joovad hiinlased ja jaapanlased. Kõneldi, see jook andvat inimestele pika ea.

Lõpuks 1610. aastal toodi kohv Euroopasse. Hollandi kaupmehed tõid ta kaugelt Jaava saarelt. Ja, nagu harilikult, hakkasid oma kaupa kiitma. Nimetasid teda jumalikuks rohuks, soovitasid juua 40—50

tassi päevas. Üks hollandi arst kirjutas teda arstirohuks iga haiguse puhul.

Kuid õigupoolest tee ei olegi rohi. Ta valmistatakse tee-puu lehtedest. Ja pääle selle tee ei ole ka arstirohi. Kange tee on isegi kahjulik tervisele. Kaupmeeste püüdmistele vaatamata teda alul jõid ainult rikkad. Ta oli ka kallis sel ajal.

Tee järele ilmus kohv. Prantsuse kaupmehed, kes käisid Türgimaal ja Egiptuses, rääkisid ammu juba imeisest puust. Selle puu seemneist türklased valmistavad jooki, mida nimetatakse „kaova“ või „kofa“, ja joovald tavernides viina asemel. See jook peletab kurbuse, tervendab kõhtu, teeb inimese tugevaks ja terveks.

Varsti kohv ilmus lauale pidusöögil prantsuse kuninga juures. Kuningale tegid järele hertsogid, hertsogitele krahvid, neile vähemad aadlikud, kaupmehed, arstid, advokaadid. Avati palju kohvikuid, kus inimesed istusid terved päevad. See, mis oli moeks kuningakojas, sai kohe üldiseks moeks.

Muide, kohvil oli ka vaenlasi. Ühed arvasid, et katoliiklasile ei kõlba juua türklaste jooki. Teised kinnitasid, et minister Colbert olevat kõrvetanud temaga oma mao, kohv lühendavat eluiga, kohvist tekkivat voolmed, halb meeleolu ja maohaavandid.

Üks printsess teatas otsekohe, et tema mingi hinna eest ei hakka jooma „nõevett“, nagu ta kohvi nimetas, ja et tema eelistab kõigile neile meretagustele jookidele vana, tublit õlut.

Šokolaad võeti vastu veel vaenulikumalt.

Räägiti, et šokolaadiga peab toitma sigu, aga mitte inimesi, et ta põletab vere ja võib inimese tappagi.

Õigus küll, see šokolaad, mille tõi Mehhikost kuulus reisija Cortez, ei olnud sugugi praeguse taoline. Mehhiklased tegid šokolaadi kakao, maisi ja pipra segust, päriselt ilma suhkruta. Alles pärast teda hakati valmistama nagu praegu. Kakao-oad jahvatatakse peeneks, segatakse suhkruga, vanilje ja teiste maitseainetega.

Kellel oli õigus kõigis neis vaidlustes tee, kohvi ja šokolaadi üle?

Tee ja kohv on vähetoitvad ja pääle selle sisaldavad aineid, mis mõjuvad kahjulikult südamesse ja närvidesse. Teine asi on kakao ja šokolaad, eriti šokolaad. Temas on palju rasva ja valku. Egas asjatult uurimisreisijad, minnes nabamaile, võta kaasa suuri šokolaadi tagavaru.

Kakao on vähem toitev kui šokolaad. Ta valmistatakse nii: kakao-oad jahvatatakse peeneks, praetakse ja siis sest pulbrist pigistatakse rasv välja. Selle tõttu kakaos on vähem rasva kui šokolaadis.

Millega ja kuidas söödi?

Rikaste laual ei olnud puudust kalleist hõbe- ja kuld- nõudest.

Mida säääl kõik ei olnud! Kuid üks asi puudus — kahvel, kõige harilikum kahvel.

Söödi kätega, häbenemata pisteti kõik viis sõrme üldisse taldrikusse.

Ka nuge oli vähe — paar-kolm tükki terve laudkonna kohta. Tuli alati naabreilt paluda nuga.

Ei olnud ka taldrikuid. Nende asemel tarvitati suuri ümarikke leivatükke. Pääle sööki need kastega läbiimbunud taldrikud heideti kerjustele või koertele.

Taldrikud ja kahvlid ilmusid alles aastat kolmsada tagasi, ja siis ka mitte igasse majja, vaid ainult lossidesse.

Kui tahate teada, kuidas vanasti söid rikkad inimesed, siis astuge lõunaajal keskaegsesse lossi. Olles sammunud kõrgest trepist üles, satute suurde, võlvitud laega hämarasse saali, mida vaevaliselt valgustavad tõrvikud. Aknad on suletud luukidega, ehk küll väljas on veel valge. Kuid on talv ja sooja peab hoidma, sest aknaklaase veel ei ole.

See on küll söögituba, kuid söögilauda siin pole näha. Laud tuuakse või, õigemini, tehakse enne sööki.

Nüüd tulevad teenrid rohelistes kodukoetud riidest käis- teta kuubedes, pikad kollased sukad ja teravaninalised kingad jalas. Nad säevad pukkjalgad üles. Pukkjalgadele pannakse lauad. Selkombel saadud laud kaetakse valge linaga, millele tikitud põtru, koeri ja sarve-puhuvaid jahimehi.

Lauale asetatakse soolatoos, leivast taldrikud ja paar nuga. Jäab veel nihutada pingid lauale lähemale ja kutsuda külalised sööma.

Härrased valguvad käratseva salgana sisse. Lossiomanik, ta pojad ja külalised, mõisnikud naabrusest, tulid parajasti metsseajahilt. Need on kõik suurekasvulised, punapõselised habemikud mehed.

Ühes nendega jooksevad saali peremehe kaks armsaimat koera — vihased loomad, valmis esimesel märguandel tormama inimese kallale. Kõige hiljem tuleb rüütli naine, kes hoolitses toidu eest.

Seltskond istub laua taha. Neil on hundiisu. Teenija toob õues asetsevast köögist määratusuure taldriku aurava karulihaga. Ta lõikab liha tükkideks ja ulatab need noa otsas sööjaile. Liha on hästi pipardatud ja kõrvetab kurku. Veerand karu kaob veerandtunniga. Temale järgneb metssea külg sa-

mase kõrvetava kastega, tervena praetud põder, luigid, paabulinud, igasugused kalad.

Looma- ja kalaluude hunnik iga sööja kõrval laudlinal kasvab. Ka laua all käib töö: koerad närvivad urisedes konte, mis neile visanud inimesed.

Süüakse palju ja kaua. Söömine on ses karukoopas päämine lõbu. Teenijad vaevalt jõuavad tassida uusi toite — piirukaid, õunu, pähkleid. Õlut ja mõdu juuakse peaaegu terved vaadid. Pole ime, kui lõpuks üks või teine külaline vajub põrandale ja muu kära, naeru, koerte haukumise hulka kostab vägev, pikk norskamine.

Esimene kahvel Inglismaal.

1608. aastal inglane nimega Thomas Coryat oli Itaalias. Ta kirjutas reisil päevaraamatusse kõik, mis teda eriti hämmastas. Ta kirjeldab vee keskel asuvate veneetsia losside toredust, vanade rooma marmortemplite ilu ja Vesuuvi kohutavat majesteetlikkust. Kuid üks asi hämmastas Coryati enam kui Vesuuv ja veneetsia paleed.

Ühel päevaraamatu leheküljel on kirjutatud: „Liha süües itaallased tarvitavad väikest rauast, terasest, mõnikord ka hõbedast hangu. Itaallast ei saa kuidagi sundida kätega sööma. Nad arvavad, et kätega pole hää süüa, sest mitte kõigil ei ole käed puhtad.“

Enne kojusõitu Coryat muretses endale ka sellise „hangu“. Kahvel, mille ta ostis, oli vähe meie kahvli sarnane. Sel kahvilil oli ainult kaks haru, ja ta pää oli hoopis tillukene, harudest mitte palju pikem. Üldse see riist tuletas enim meelega heliharki kui kahvli.

Kodus Coryat mõtles kiidelda tuttavate ja sõprade ees oma ostuga. Ühel pidusöögil ta võttis taskust oma kahvli ja hakkas itaallaste kombel sööma.

Kõigi pilgud pöördusid temale. Ja kui ta seletas, mis asi tal käes on, siis kõik tahtsid itaalia söögiriista lähemalt näha. Kahvel rändas ümber laua. Daame vaimustas peen töö, mehed imetelid itaallaste leidlikkust, kuid kõik otsustasid ühel häälele, et itaallased on iseäratsejad, ja et kahvliga on väga halb süüa.

Thomas Coryat püüdis vaielda, tõendades, et ei ole hää haarata liha kätega, sest et kõigil ei ole käed puhtad. See kutsumus esile üldise pahameele. Kas tõesti härra Coryat mõtleb, et Inglismaal keegi ei pese käsi enne sööki? Kas on vähe veel loodusel antud kümnest sõrmest ja peame lisandama neile veel

kaks kunstlikku? Las' ta näitab, kui kerge on selle imeliku hanguga ümber käia.

Coryat tahtis oma kunsti näidata. Kuid esimene lihatükk, mille ta võttis taldrikult, kukkus laudlinale. Naer ja pilkamine ei tahtnud lõppeda. Vaesel reisijal tuli oma hanguke jälle tasku pista.

Möödus aastat viiskümmend enne kui kahvlid tulid moodi Inglismaal.

On igasuguseid pärimusi¹ ja legende: sellest, kuidas inimesed õppisid tuld süütama; sellest, kes oli esimene sepp jne. On pärimus ka sellest, miks hakati tarvitama kahvleid.

Jutustatakse, et kahvel leiutati siis, kui hakati kandma suuri pitskraesid.

Need kraed olid söömisel takistuseks: nad ulatusid vastu lõuga ega lasknud pään kumardada; pää oli otsekui suurel ümarikul taldrikul. Sellise kraega oli muidugi parem süüa kahvli otsast.

See on arvatavasti muinasjutt. Kahvlid tekkisid siis, kui hakati sagedamini pesu vahetama, pesema, see tähendab, siis, kui inimesed hakkasid enam puhtust armastama.

Esmaspäev

Ho-ho-ra-ra-bu-bu neegrikülas.

Arvid Lydeckeni jutustus. R. Koivu joonistused.

Ho-ho-ra-ra-bu-bu nimelises väikeses neegrikülas asus vana Jambo, ta naine Melba ja nende poeg Sam. Jambo hurtsik oli üsna küla serval, ja selle kõrval kasvas kaks uhket palmi.

Kui oled käinud kunagi Aafrikas ja külastanud seda väikest oasi², siis tead küll, et säääl on õige soe ja mõnus. Tattelpalmidel kasvab ilusaid, mahlakaid puuvilju, ja allikas annab külma, kirkast vett. Säääl elaks üsna häämeelega.

¹ pärandatavaid, põlvest põlve edasiantavaid lugusid.

² o a a s — haljas saar liivameres.

Nii elas Jambogi sääl on perega rahulikku elu. Ta oli õige laisk ega viitsinud sõrmegi liigutada. Istus päevade kaupa väljas, nõjatudes vastu majaseina, ja popsis hooletult piipu. Ainus asi, mis tõi veidi vaheldust, oli Melba hääl, kui ta Jambot ja Sami sööma kutsus. Sam oli jälle igavene võrukael ja lõi teiste külapoistega lulli. Ta oli harva siis kodus, kui ta hetki sööma hakata. Kui ta siis hiljaks jäi, sai ta igakord isalt sugeda.

Täna oli esmaspäev. Jambo oli nagu harilikult maganud, sigar suus. Täna ta popsutas vahelduseks sigareid, mis oli saanud karavanivõõrailt. Eile oli saabunud jõuk kaupmehi külasse, ratsutades pikas kaamelite karavanis läbi kõrve.

Jambo nägi magades und, et ta on tiigrijahil. Ta ei olnud veel kunagi tiigrit lasknud — ta kartis seda elukat nagu pörgulist — kuid unes oli ta hirmus vahva mees. Ta oli jõudnud tappa juba kaheksa ulguvat metsalist, kui Melba kriiskav hääl ta äratas.

„Hooooi, Jambo ja Sam! Laiskurid hoi! Lõuna on valmis...“

Jambo sõi häämeelega, sest tal oli alati hundi-isu, ja poleks küll keegi võinud pidada teda laiskuriks ja vedelejaks, nähes, millise kiirusega ta sööma trügis. Kuid Sam oli jälle kadunud. Ta pidas Simiga parajasti vihast võitlust teispool küla otsas ja tuli koju alles siis, kui vanemad olid juba lõuna ära söönud.

Ta sai oma nahatäie küll kätte, kuid lõunast jäi ilma. Siis ema läks tuppa lõunauinakut tegema, ja Jambo istus oma lemmikkohale majaseina ääre sigarit popsutama ja rahus tukkuma. Sam sai käsu vagusi kodus istuda.

Vaene Sam! Viis minutit istus ta üsna vagusi. Siis hakkas ema norskama, ja väljast kuuldus pikse müminat. Sellest teadis Sam, et isagi magas. Ta hiivis tasahiljukesi välja. Päike paistis palavasti. Vahetevahel käis kerge tuulenuhk. Isa norskas majaseina najal. Suu oli lahti ja valged hambad kiiskasid päikese paistes. Isa kõrval maas oli kaks sigarijunni.

Need veetlesid³ kangesti väikest Sami.

„Küll need võivad aga hääd olla!“ mõtles ta. „Isa on siis ikka kangesti hääs tujus, kui ta neid tõmbab.“

Ta mõtles vaid pilgukese aega. Väike neegripoiss pole õppinud kiusatusele vastu panema nagu meie. Ta on vaid must, rumal, väike mees, kes pole õieti midagi õppinud. Samil oli peagi sigar käes. See oli hiiglasuur. Küll see alles maitseb!

³ meelitasid.

Sam jooksis lähema palmi alla, et sigarit tule-
aseme sütes põlema süü-
data. Siis istus mugavasti
palmi alla maha ja hakkas
õhinal tõmbama.

Mis, tont, see sigar
ei maitse ju sugugi! Aga
ehk ta pärastpoole hakkab.

Kuid mida enam Sam
popsutas, seda imeliku-
maks läks olemine. Maa-
ilm hakkas silmis ringi
käima ja kõht koledasti
vaeva tegema.

Uh-uh-uh! Sam oli
päris suremas. Ta tundis,
kuidas liikmed kangestu-
sid. Hüvasti, armas Ho-ho-
ra-ra-bu-bu! Ja Sam mi-
nestas sinna paika.

Siis ärkas Sami ema.

„Sam!“ hüüdis ta,
kui poissi polnud näha.
„Sam! Kuule, juba see võ-

rukael on joosnud jälle minema!“

Melba jooksis välja ja nägi poisi palmi all istuli, selg
vastu palmi tüve. Kuid oli sündinud kohutav ime! Sam oli
päris valge. Ei, tõepoolest, kohe päris kriitvalge!

Melba tormas mehe kallale.

„Tõuse, tõuse nüüd ometi ükskord ja vaata, mis lapsega
on sündinud!“

Jambo upitas enda viimaks jalule, ja vanemad ruttasid
hädaldades palmi alla.

Sääl istus Sam palmi vastu tugeses. Silmad olid valgi-
pidi pääs ja poisi vaesekese nägu ja liikmed olid muutunud
üsna valgeks.

Vanemate ahastus oli suur. Nad hakkasid Sami hõõ-
ruma. Ta oli esmalt päris külm, kuid läks vähehaaval soo-
jemaks. Ja mida enam ta soojenes, seda mustemaks muutus
ihu. Melba ja Jambo hõõrusid nii kuidas jaksasid. Viimaks
Sam avas oma süütud silmad. Nähes isa, hüüdis ta:

„Hüi, kui halbu sigareid isa suitsetab!“

Jambo ei olnud hädaga märganudki poolenipõlenud siga-
rit Sami kõrval maas. Ta sai muidugi kolevihaseks. Sam sai

põhjaliku seljasauna. Ja siis muutus ta jälle süsimustaks neegripoisiks.

Ja kus veel need tõrelemised! Sam nuttis palju palavaid neegripisaraid. Karistuseks määrati, et ta peab istuma kodus kogu õhtupooliku ja aitama ema. Ja Jambo süütas vana, pika savipiibu ja istus oma armsale kohale maja ette päikesepaistele. Ta tahtis säästa oma viimse sigari. Jambo vaeneke oli päris väsinud. Ta oli hõõrunud Sami võrukaela, nii et higi tilkus. Siis oli ta samal päeval annud Samile juba kaks korda peksta. See oli väsitav, ja üks olnud siin tööd küllalt üheks päevaks! Ta oli nii väsinud, et silmad vägisi vajusid kinni. Viimaks ta uinus, ja savipiip kukkus tal suust maha. See esmaspäev oli küll üks õnnetu päev. Piip kukkus vastu maja õlgseina ja kuivad õled võtsid kergesti tuld. Peagi lõõmas suur leek. Jambo magas ega märganud midagi, enne kui suits hakkas teda vaevama. See pani ta aevastama ja siis ta ärkas viimaks. Nüüd pistis ta hüüdma kui Jeeriku pasun. Melba ja Sam komberdasid kokkunult majast välja, naabrid jooksid kokku, ja siis hüüdis kogu külarahvas võidu, joostes sinna-tänna kui pöörased.

Kõik tahtsid aidata ja kõik tahtsid kustutada. Nad tõid sinna tühje veenõusid, kilpe ja ode, millega polnud kustutamisel midagi teha.

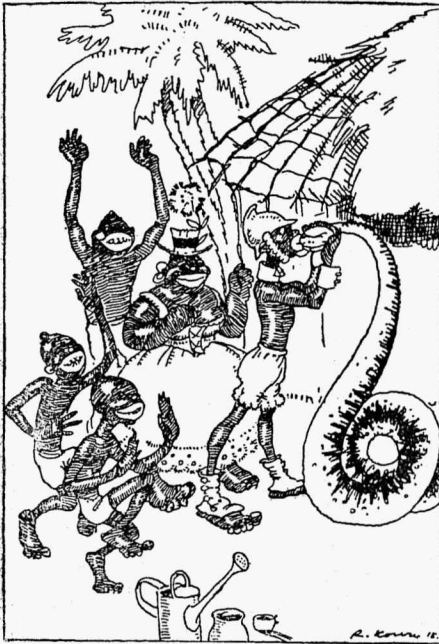
Varsti saadi tuletõrjegi liikvele. Toodi välja vana ennemuistne tulekahjuprits, mida juba kümme aastat poldud tarvitatud. Kisa, kära ja segadus läksid ikka suuremaks. Sam oli igal pool ees. Ta kisas kõigest kõrist. Tuli aga võttis ikka enam hoogu. Viimaks saadi pritsi kummivoolik kuidagi korda ja pandi pump tööle. Kuid voolik oli kogu oma pikkuselt rikkis. Prits ei kõlvanud kuhugi.

Seda märkas üks lahke ja sõbralik hiigelmadu, kes asus lähedal palmi otsas ja kogu aeg seda kustutusjanti oli päält vaadanud. Kui kõik juba olid meelt heitmas, ronis ta puu otsast maha. Ta torkas sabaotsa veetüandrisse ja, venitades oma keha kummivooliku pikkuseks, astus vabatahtlikult vooliku asemele. Ja kui nüüd pump tööle hakkas, sööstis ussi suust võimas veejuga.

Nüüd oli rõõmu laialt. See alles oli prits! Polnud tulel enam pikka pidu ühtigi. Leegid jäid ikka vähemaks ja olid peagi kustunud.

Maol enesel oli kange häämeel. Tuletõrjepäälilik tuli teda esimesena tänama ja kallistama, siis Melba, siis Jambo, Sam, Sim ja kõik külarahvas ja karavanikaupmehed.

Järgmine pühapäev oli Ho-ho-ra-ra-bu-bus suur pidupäev. Kõik elanikud olid piduriideis. Meestel olid seljas punased kuued ja rohelised põlvpüksid, naistel seelikud kirevast kangast, mil-

lele oli trükitud imetore-daid siniseid roose ja pu-naseid liiliaid. Ja lastel olid jalas triibulised supelpük-sid. Kõige toredamad olid siiski tuletõrjujad. Pikim neist puhus vaskpasunat ja nii kaunisti, et kuuljail olid päris pisarad silmis.

Kuid kõige selle ilu keskel pikutas hiigelmadu, ja tuletõrjepäälük ulatas talle pidulikult vaskauraha tänutäheks selle julguse ja abivalmisoleku eest, mida madu oli osutanud, kui tulekahju ähvardas hävi-tada Jambo maja. Päälüku sääred vabisesid kangesti, kui madu ajas keele suust ja noolis auraha. Päälük ei olnud veel kunagi maole kõnet pidanud ega teadnud

kindlasti, kuidas madu sel-lele suhtub. Kuid madu oli päris viisakas ega püüdnudki ham-mustada.

Nii lõppes see iseäralik lugu. Sel seiklusrikkal esmas-päeval oli veel muidki järelmõjusid. Jambol oli palju tööd oma maja kohendamisel. Et ta kord juba oli harjunud tööd tegema, siis hakkas see talle päriselt meeldima, ja praegu on ta kõige usinam mees Ho-ho-ra-ra-bu-bus. Sam on isale igalpool aga-rasti abiks, ja Melba keedab ikka maitsvamaid toite, lauldes seejuures kriiskava häälega:

by, by, baby,
mother's little by-by...

Ja siis lõpuks. Kas usute? Ei Jambo ega Sam suitseta enam kumbki!

20 euroopa keelt.

I. Soome-ugri keeled.

1. Eesti keel.

Keel! õndsust täis ja viisirikast kõla!
 Su hüüd kui kumiseva kella hää!
 käib südamete sügavusse alla
 ja avab lahti, nagu nõiakäel,
 sääl imeriigi salavärvaid
 ja lilleaedu, kullas säravaid:
 Sa äratad sääl eluvaimud üles,
 nad tõstad taevariiki laulu süles.

(J. Kunder).

2. Soome keel.

Taivas on sininen ja valkoinen ja tähtösiä
 Taevas on sinine ja valge ja tähekesi
 täynnä, niin on nuori sydämeni ajatuksia täynnä.
 täis, nii on minu noor süda mõtteid täis.
 Enkä mä muille ilmoita mun sydänsurujani. Synkkä
 Ei ma muile ilmuta mu südamekurbusi. Sünge
 metsä ja tähtitaivas ne tuntevat huoliani.
 mets ja tähistaevas, need tunnevad minu muresid.

3. Ungari keel.

A hová annyian mennek, oda tán neki is
 Kuhu nii mitmed lähevad, sinna ehk temagi
 szabad bemenni, gondolá a kis árva.
 võib minna, mõtles väike orvuke (vaenelaps).

II. Germaani keeled.

4. Rootsi keel.

Jutustus Madalmaalt, kus merest madalamate maade kaitseks on ehitatud kõrgeid valle.

En liten gosse gick hem från skolan. Då hörde
 Väike poiss läks koju koolist. Siis kuulis
 han ett ljud såsom af rinnande vatten. Han
 ta hääle otsegu jooksvast veest. Ta
 stannade och hörde efter varifrån ljudet kom.
 seisatas ja kuulatas, kust hääl tuli.
 En liten vattenstråle trängde genom vallen. Han
 Väike veejuga tungis läbi valli. Ta
 viste vad detta betydde. Då stack han sin arm
 teadis, mis see tähendas. Siis pistis ta (oma) käe
 i hålet. Det hjälpte: vattnet slutade att rinna.
 auku. See aitas: vesi lakkas jooksmast.

5 ja 6. Daani ja norra keel.

Daani ja norra keel, mis teineteisest suurt ei erine, on rootsi keelega lähedalt sugulased.

Lær de Unge at se paa og beundre Mennes-
 Õpetage noori nägema ja imetlema inim-
 keaandens talentfulde Frembringelser, Kunstværker
 hinge anderikkaid tooteid, kunstiteoseid
 og de ædle Handler, hvad oves af Historiens
 ja neid õilsaid (suursuguseid) tegusid, mis on teinud ajaloo
 Stormænd eller af Hverdagslivets Helte.
 suurmehed või igapäevase elu kangelased.

7. Saksa keel.

Sage mir, mit wem du umgehst, so sage ich
 Ütle mulle, kellega sa läbi käid, siis ütlen mina
 dir, wer du bist; weiss ich, womit du dich beschäf-
 sulle, kes sa oled; kui ma tean, millega sa tegut-
 tigst, so weiss ich, was aus dir werden kann.
 sed,¹ siis tean ma, mis sust võib tulla.

8. Hollandi keel.

Hollandi keel, mida kõneldakse Madalmaal, on saksa ja rootsi keelega sugulane.

¹ õigem: mida sa harrastad.

Honger is de beste kok. Woorden wekken,
 Nälg on parim kokk. Sõnad äratavad,
voorbeelden trekken.
 eeskujud tõmbavad kaasa.

9. Inglise keel.

Inglise keelt kõneldakse ka Ühendriikides. Meie keelenäiteis on ühtlasi ka hääldamisjuhatused.

Can you speak English? Yes. No, I pesak
 Kän juu spiik inglish? Jes. Nõu, ai spiik
 Kas oskate kõnelda inglise keelt? Jah. Ei, ma kõnelen

Estnish. Good morning. Come in. Sit down. Come
 estnish. Gud mooning. Kom in. Sit daun. Kom
 eesti keelt. Tere hommikut. Tulge sisse. Istuge. Tulge

here. Good-by, my boy. Well! Please! Thank you.
 hii. Gud-bai, mai boi. Uel! Pliiz! Thänk juu.
 siia. Hüvasti, minu poeg. Hää! Olge hää! Tänan teid.

Excuse. All right!

Ekskjuuz. Ool rait!

Vabandage. Kõik hästi!

10. Ladina keel.

Ladina keele mõjul on sündinud kõik romaani keeled.

In hoc signo vinces. Concordia parvae res
 Selle tähega võidad. Üksmeelega vähimadki asjad

crescunt, discordia maximae dilabuntur. Verba
 kasvavad, erimeelsusega suurimadki rauevad. Sõnad

volant, scripta manent.

lendavad, kirjutatu püsib.

III. Romaani keeled.

11. Prantsuse keel.

Tuleriidal tõekannatajana surnud Giordano Bruno seletas Prantsuse revolutsiooni kolme juhtlauset järgmiselt:

Tous les Français sont libres de faire ce qui

Kõik prantslased on vabad tegema seda, mis

n'est pas contraire à la loi: liberté. Tous

ei ole vastane säädusele: v a b a d u s. Kõik

les Français, riches et pauvres, sont égaux
 prantslased, rikkad ja vaesed, on üheväärilised
 devant la loi: égalité. Tous les Français sont
 sääduse ees: üheväärilisus. Kõik prantslased on
 frères et doivent s'aimer, s'entr' aider, se
 vennad ja on kohustatud armastama, aitama ja kaitsma
 défendre les uns les autres comme des frères:
 teineteist kui venda:
 fraternité.
 vendlus.

12. Hispaania keel.

El sol es más grande que la tierra. Los
 Päike on suurem kui maa.
 mucháchos son insolentes; el maéstro va á
 Poisid on vallatumad; õpetaja peab neid
 pegárlos. Por Cristóforo Colón iba demostráda
 karistama. Kristofor Kolumbuse kaudu tehti kindlaks
 la existéncia del Nuévo Múndo.
 uue maailma olemasolu.

13. Itaalia keel.

Camillo Cavouri, Itaalia suurima riigimehe, viimsed sõnad:
 „Voglio il buono popolo di Torino sappia ch'io
 „Tahan, et aus rahvas Torinos saaks teada, et
 muio da buon christiano. Sono tranquillo, non
 mina suren ausa kristlasena. Olen rahulik, ma ei
 ho mai fatto male a nessuno.“
 ole kunagi kellelegi midagi paha teinud.“

14. Rumeenia keel.

Sórele luminézã. Domnule, te rog, arată*
 Päike paistab. Minu härra, teid palun, näidake
 mi drumul la strãda Carol I. Apa a rupt podul.
 mulle tee Kaarel I-se tänavale. Vesi on lõhkunud silla.

IV. Slaavi keeled.

15. Poola keel.

Filip, król Macedonski, zastawszy Diogenesa
 Filip, Makedoonia kuningas, kohates Diogenese

na cmentarzu, spytal się, coby tam robil? On
 kalmistul, küsis, mis ta säääl tegi? Ta,
 rzekl: „Szukam kości twego ojca, ale ich rozeznac
 vastas: „Otsin sinu isa luid, kuid neid tunda
 nie mogę, gdyż wszystkie tu są jednakowe.“
 (ma) ei vői, sest kõik siin on ühesugused.“

16. Tschehhi keel.

U nekakvovi zemlji oglasio se je lažljiv prorok.
 Kuski maal esines vale-prohvet.
 Králj one zemlje pozove ga preda se, da se uvjeri,
 Selle maa kuningas kutsus ta enda ette, et kindlaks teha,
 je-li on pravi prorok.
 kas ta on õige prohvet.

17. Bulgaaria keel.

Поща-та стига отъ България до Бер-
 Post käib Bulgaariast Ber-
 линъ за стотина часа. Азъ съмъ твърдъ
 liini saja tunniga. Mina olen väga
 весель за това.
 rõõmus selle üle.

18. Vene keel.

Что ты дѣлаешь? — Ничего! А ты
 Mis sa teed? — Ei midagi! Ja sina
 зачѣмъ? — Тебѣ помогать пришелъ. — Вре-
 misjaoks (tulid)? — Sind aitama tulin. — Aeg
 мя деньги, знание богатство.
 (on) raha, teadmine rikkus.

V.

19. Türgi keel.

Türgi keelel on oma tähestik; siin tarvitame ladina tähti.
 Nereje gidijorsun? Size gidijorum. Istam-
 Kuhu lähed? [Teile lähen. Konstanti-
 bola gitmisch-idi. Güller görüjorum. Qahweden
 noopoli on ta läinud. Roose näen. Kohvist
 dahâ zijâde lazymdyr ekmek.
 palju tarvitisem on leib.

VI.

20. Kreeka keel.

Luuk. 11, 12—4; sisaldab „Meie Isa“ palve.

Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Neile, kes kreeka tähestikku ei tunne, oleks sama tekst ladina tähtedega ümberkirjutatult järgmine:

Hótai proseúchesthe, légete, Páter hemón ho en tois uranoís, hagiastheto to ónomá su; elthéto hē basileía su; genétheto to thēlemá su, hōs eu urano, kai epi tes ges. Ton árton, hemón ton epiúsiōn didu, hemin to kath' hemérau. Kai áphes hemín tas hamartías hemón, kai gar autoí aphíemen pantí opheílonti hemín; kai me eiseuénkes hēmas eis peirasmón, allá rysai hēmas apó tu poneru.

Laškunud kaasvõitlejale.

Meie sõprade ringist on surma läbi jäädavalt lahkunud „Vikerkaare“ agaram kaastõeline — MAGDALENA OENGO. Ta ei vesta meile enam põnevaid lugusid tuukritest või orkaani mühinas lendavast õhulaevast. „Vikerkaare“ eelmine number tema tõlgitud nimijutu „Musta luigega“ ilmus paar nädalat enne ta surma. Selle kurva jutu leinasordiini heli jääb talle järele kõlama.

Puhaku rahu! Su maine pörmuke! Meie aga tõotame kanda alati Sinu mälestust oma südames.

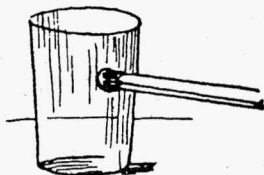
Arva, arva, mõista, mõista

„Vikerkaar“ annab iga nr. ülesannete parimale lahendajale autasuks 1 kr. eesl raamatuid. Lahendused saatke postkaardiga aadr.: „Vikerkaar“ toimetusele Tallinnas, või laske isiklikult „Vikerkaare“ kirjakasti k. k. ü. „Töökool“, V. Roosikrantsi t. 3.

9. Magneefklaas.

Järgmine väike ülesanne tundub õige imelik:

Võtad kaks joogiklaasi ja asetad vesiloodis nende vahele hariliku tarvitamata tuletiku, nii et ta püsiks nende pitsituses. Kuidas võiksid siis teise klaasi kõrvaldada, nii et tuletikk siiski jääks vesiloodis seisma, nagu näitab joonistus? Muidugi ei tohi siin tarvitada liimi ega mingit asja alustoeks.

10. Loomadering.

Ajaviiteks hakkasin moodustama loomade nimedest sõnaderingi, kus iga järgmine sõna algaks sama tähega, millega eelmine lõppes. Näit. säga — ahven — nirk — kilu — utt — tõuk — kass. Esimese algustäht s on sama, mis viimase lõpptäht, nii et ring sulgub ja moodustab katkematu rõnga. Siin esitatud seitsmesõnaline lahendus on ilpris kerge ületada. Sõnaderingiks võib tarvitada ükskõik milliseid loomade nimesid — mütoloogilisi, ürgaegseid, kui ainult nimed oleksid õiged. Katsuge, kui mitme sõnalise rõnga saate koostada. Loodusesõbrad! kes teist teab hästi palju lillede nimesid, katsugu koostada neist üks ilus „lillepärj“. Kõik need ringid ja pärjad saatke „Vikerkaarele“ avaldamiseks.

11. Kas tunnend oma kodumaad?

1. . . . r	1. Jõgi Lääne-Eestis.	2. Alev Kagu-Eestis.
2. . . . s	3. Laht põhjarannikul.	4. Tuletorn saarel.
3. i	5. Mõis Alutagusel.	6. Tuletorn põhjarannikul.
4. . . . s	7. Vabrik Virumaal.	8. Asundus Kirde-Tartumaal.
5. . . . . k	9. Alev Lõuna-Harjumaal.	
6. i		
7. . . . e		
8. . . . . u		
9. . . . . a		
- Kui kõik nimed õigesti ära arvata, saab nimede esimestest tähtedest numbrite järjekorras ühe eesti saare nime.

Miki-Hiireke.

12. Kas tunnend kodumaa kirjanikke?

. . . g	
. . . s	
. . . e	
. . . . m	
. . . . l	
a	
. . . t	
. . . o	
. . . s	
- Kui need kirjanike nimed tabeli kohaselt õigesti ära arvata, siis saame tabelis nimede esimestest tähtedest ülalt alla lugedes tuntud eesti kirjaniku nime.

Miki-Hiireke.

Vikerlased! Kas teate, vanad vikerlased olid suurte raskuste võitjad maal ja merel. Eks ole meilgi küllalt visadust ja terast meelt keeruliste ülesannete lahendamisel ja uute väljamõtlemisel. Nagu järgmiselt lehek. leiata, ilmub järgm. „Vik.“ numbris põnev merijutt „Mustad purjekad“, mis täidab kogu numbr. Seepärast on teil eelm. nr. nelja ülesnade ja samuti käesoleva nr. ülesannete lahendamiseks õige rohkesti aega — kuni 1. novembrini. Lõõge siis siin ka õige laial rindel sekka!

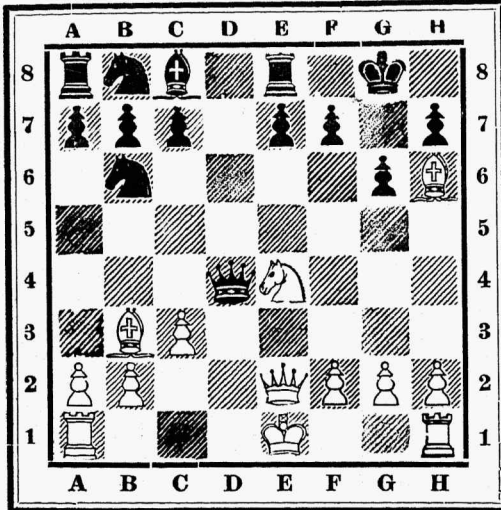
M A L E.

Toimetaja A. Burmeister.

Kirjade aadress: Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6.

Seis pärast valgete 12. käiku:

Mustad.

Valged.

Kuninga — India kaitse.

Mängitud Praha male-olümpiaadil 13. juul. 1931.

Valged: Mustad:
Addicks Gudju
(Holland). (Rumeenia).

1. d2—d4, Rg8—f6, 2. Rg1—f3, g7—g6, 3. Rb1—d2, Of8—g7, 4. e2—e4, d7—d6, 5. Of1—c4, O—O, 6. Ld1—e2, d6—d5, 7. e4: d5, Rf6: d5, 8. Rd2—e4, Rd5—b6, 9. Oc4—b3! Og7: d4? 10. Rf3: d4, Ld8: d4, 11. Oc1—h6, Vf8—e8, 12. c2—c3, Ld4—d8 (kui mustad mängiksid Ld4—e5, siis järgneks 13. Ob3: f7+! Kg8: f7, 14. Re4—g5+, Kf7—f6, 15. Oh6—g7+ jne.), 13. h2—h4! Rb8—d7, 14. Ob3: f7+! Kg8: f7, 15. Re4—g5+. Mustad andsid alla.

Tänini on „Vikerkaar“ toonud ainult mõne üksiku pikema seiklusjutu („Abdulla“, „Orkaan“), et oleks võimalik olnud muud huvitavaid materjali ära mahutada. Oktoobri number aga toob jälle üle hulga aja pika põneva jutu keskaegses mereelust — BORIS

ZITKOV'I

„Mustad purjed“.

Selles peegeldub Ukraina kasakate ufke sõjasõit Türgimaale, galeeriorjade eluviletsused, formid ja laHINGUD Vahemerele.

Toimetus: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, H. Tõnisson, L. Jürisson, A. Burmeister. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik. **Tallitusjuht:** H. Valma. **Väljaandja:** „Tõkkool“. **Toimet. ja tallit.:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3.

Tellimishind: aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühissuse trükkkoda, Pikk t. 2. 1931.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR